

วิวัฒนาการของบทนิยาม “เครื่องสำอาง” และหลักกฎหมายว่าด้วยเครื่องสำอางที่น่าสนใจ

นิภาพร วงษ์ธนสุภรณ์

กลุ่มกฎหมายอาหารและยา

สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา

สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา ในฐานะหน่วยงานที่กำกับดูแลผลิตภัณฑ์เครื่องสำอาง และมีการบังคับใช้กฎหมายว่าด้วยเครื่องสำอางเพื่อคุ้มครองผู้บริโภค ให้ปลอดภัยจากการใช้เครื่องสำอาง และส่งเสริมผู้ประกอบการ ธุรกิจเครื่องสำอางให้ทัดเทียมในระดับสากล ในที่สุดจึงมีการตราพระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ. 2558 ให้สอดคล้องกับ ASEAN Cosmetic Directive และนิยาม คำว่า “เครื่องสำอาง” ให้สอดคล้องกับบทนิยามของสหภาพยุโรป (EU) ซึ่งพระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ. 2558 ประกาศราชกิจจานุเบกษา เล่ม 132 ตอนที่ 86 ก เมื่อวันที่ 8 กันยายน 2558 มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 9 กันยายน 2558 โดยมีวิวัฒนาการของบทนิยาม คำว่า “เครื่องสำอาง” ดังนี้

วิวัฒนาการของบทนิยาม “เครื่องสำอาง”

1. พระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ. 2517 มาตรา 3

“เครื่องสำอาง” หมายความว่า

(1) วัตถุที่มุ่งหมายสำหรับใช้ทา ภู นวด โย พน หยอด ใส่ อบ หรือกระทำด้วยวิธีอื่นใด ต่อส่วนใดของร่างกายเพื่อความสะอาด ความสวยงาม หรือส่งเสริมให้เกิดความสวยงามและรวมตลอดทั้งเครื่องประทีนผิวต่างๆ ด้วย

(2) วัตถุที่มุ่งหมายสำหรับใช้เป็นส่วนผสมในการผลิตเครื่องสำอางโดยเฉพาะ หรือ

(3) วัตถุอื่นที่กำหนดโดยกฎกระทรวงให้เป็นเครื่องสำอาง

2. พระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ. 2535

มีการเพิ่มเนื้อหาของบทนิยาม “เครื่องสำอาง” ว่าไม่รวมถึงเครื่องประดับและเครื่องแต่งตัวซึ่งเป็นอุปกรณ์ภายนอก ร่างกาย คำนิยามของ “เครื่องสำอาง” จึงมีดังนี้

มาตรา 4 “เครื่องสำอาง” หมายความว่า

(1) วัตถุที่มุ่งหมายสำหรับใช้ทา ภู นวด โย พน หยอด ใส่ อบ หรือกระทำด้วยวิธีอื่นใด ต่อส่วนหนึ่งส่วนใดของร่างกาย เพื่อความสะอาด ความสวยงาม หรือส่งเสริมให้เกิดความสวยงาม และรวมตลอดทั้งเครื่องประทีนผิวต่างๆ ด้วย แต่ไม่รวมถึงเครื่องประดับและเครื่องแต่งตัวซึ่งเป็นอุปกรณ์ภายนอก ร่างกาย

(2) วัตถุที่มุ่งหมายสำหรับใช้เป็นส่วนผสมในการผลิตเครื่องสำอางโดยเฉพาะ หรือ

(3) วัตถุอื่นที่กำหนดโดยกฎกระทรวงให้เป็นเครื่องสำอาง

3. พระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ. 2558 มาตรา 4 (ฉบับปัจจุบัน) บทนิยาม “เครื่องสำอาง” มีการแก้ไขให้สอดคล้องกับบทนิยามของสหภาพยุโรป (EU) และเพื่อความชัดเจนขึ้น โดยมีการเพิ่มข้อความ “...กับส่วนภายนอกของร่างกายมนุษย์...” “...และให้หมายความรวมถึงการใช้กับฟันและเยื่อในช่องปาก...” “...หรือเปลี่ยนแปลงลักษณะที่ปรากฏ หรือระงับกลิ่นกาย หรือปกป้องดูแลส่วนต่างๆ นั้นให้อยู่ในสภาพดี...” คำนิยามของ “เครื่องสำอาง” จึงมีดังนี้

มาตรา 4 “เครื่องสำอาง” หมายความว่า

(1) วัตถุที่มุ่งหมายสำหรับใช้ทา ภู นวด โย พน หยอด ใส่ อบ หรือกระทำด้วยวิธีอื่น กับส่วนภายนอกของร่างกายมนุษย์ และให้หมายความรวมถึงการใช้กับฟันและเยื่อในช่องปาก โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อความสะอาดความสวยงาม หรือเปลี่ยนแปลงลักษณะที่ปรากฏ หรือระงับกลิ่นกาย หรือปกป้องดูแลส่วนต่างๆ นั้นให้อยู่ในสภาพดี และรวมตลอดทั้งเครื่องประทีนผิวต่างๆ สำหรับผิวด้วย แต่ไม่รวมถึงเครื่องประดับและเครื่องแต่งตัวซึ่งเป็นอุปกรณ์ภายนอก ร่างกาย

(2) วัตถุที่มุ่งหมายสำหรับใช้เป็นส่วนผสมในการผลิตเครื่องสำอางโดยเฉพาะ หรือ

(3) วัตถุอื่นที่กำหนดโดยกฎกระทรวงให้เป็นเครื่องสำอางจากบทนิยาม “เครื่องสำอาง” ตามพระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ. 2558 ดังกล่าว เครื่องสำอาง จึงหมายถึง **สิ่งที่ใช้ภายนอกร่างกายมนุษย์เท่านั้น** โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อความสะอาด ความสวยงาม หรือเปลี่ยนแปลงลักษณะที่ปรากฏหรือระงับกลิ่นกาย หรือปกป้องดูแลส่วนต่างๆ โดยไม่สามารถเปลี่ยนแปลงโครงสร้างภายในร่างกายมนุษย์

เปรียบเทียบกับบทนิยาม “ยา”

พระราชบัญญัติยา 2510 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 4

ตามมาตรา 4 (2) “ยา” หมายความว่า วัตถุที่มุ่งหมายสำหรับใช้ในการวินิจฉัย บำบัด บรรเทา รักษา หรือป้องกันโรค หรือความเจ็บป่วยของมนุษย์หรือสัตว์ และมาตรา 4 (4) วัตถุที่มุ่งหมายสำหรับให้เกิดผลแก่สุขภาพ โครงสร้าง หรือการกระทำหน้าที่ใดๆ ของร่างกายของมนุษย์หรือสัตว์

สรุป เครื่องสำอาง หมายถึงสิ่งที่ใช้ภายนอกร่างกายมนุษย์เท่านั้น และไม่มีผลต่อโครงสร้างของร่างกายและต้องดูวัตถุประสงค์ของการใช้เครื่องสำอางด้วย ส่วนยาวัตถุประสงค์ที่ใช้ในการวินิจฉัย บำบัด บรรเทา รักษา หรือป้องกันโรค หรือความเจ็บป่วยของมนุษย์หรือสัตว์ ทั้งนี้ พระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ. 2558 นอกจากกำหนดบทนิยามของเครื่องสำอางใหม่แล้ว ยังมีหลักกฎหมายที่น่าสนใจ ดังนี้

กฎหมายว่าด้วยเครื่องสำอาง เป็นมาตรการกำกับดูแลเครื่องสำอาง โดยผู้ผลิตเพื่อขาย ผู้นำเข้าเพื่อขาย หรือผู้รับจ้างผลิตเครื่องสำอาง ต้องจดแจ้งรายละเอียดต่อผู้รับจดทะเบียน ตามมาตรา 14

1. เป็นกฎหมายเพื่อประโยชน์ในการคุ้มครองความปลอดภัยและอนามัยของบุคคล ตามมาตรา 6 ทั้งนี้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข โดยคำแนะนำของคณะกรรมการเครื่องสำอาง มีอำนาจออกประกาศ

1.1 การจัดประเภท ชนิด หรือคุณลักษณะของเครื่องสำอางที่ห้ามผลิต นำเข้า หรือขาย

1.2 วัตถุต่างๆ ที่เป็นส่วนผสมในการผลิตเครื่องสำอาง โดยออกเป็นประกาศกระทรวงสาธารณสุข เช่น

- วัตถุที่ห้ามใช้เป็นส่วนผสมในการผลิตเครื่องสำอาง
- วัตถุที่อาจใช้เป็นส่วนผสมในการผลิตเครื่องสำอาง
- สีย้อมที่ใช้เป็นส่วนผสมในการผลิตเครื่องสำอาง
- วัตถุกันเสียที่อาจใช้เป็นส่วนผสมในการผลิตเครื่องสำอาง
- ผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางที่มีสารป้องกันแสงแดด

1.3 ชื่อสารสำคัญ ประเภท ชนิด หรือคุณลักษณะของเครื่องสำอางที่ทำให้เกิดสรรพคุณของผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางที่ผลิตเพื่อขาย นำเข้าเพื่อขาย หรือรับจ้างผลิต

1.4 มาตรการกำกับดูแลด้านสถานที่

1.5 แนวทาง/หลักเกณฑ์ ให้ผู้ประกอบการปฏิบัติ เช่น GMP PIF

2. ฉลากเครื่องสำอาง

มาตรา 22 ผู้ผลิตเพื่อขาย ผู้นำเข้าเพื่อขาย และผู้รับจ้างผลิตเครื่องสำอางต้องจัดทำฉลากลักษณะของฉลากเครื่องสำอาง

(1) ใช้ข้อความที่ตรงต่อความจริง ไม่มีข้อความที่อาจก่อให้เกิดความเข้าใจผิดในสาระสำคัญเกี่ยวกับเครื่องสำอาง และไม่ใช่ข้อความที่ขัดต่อศีลธรรม หรือวัฒนธรรมอันดีงามของไทย

(2) ใช้ข้อความภาษาไทย และมีขนาดที่สามารถอ่านได้ชัดเจน และอาจมีภาษาต่างประเทศด้วยก็ได้ สำหรับเครื่องสำอางที่นำเข้าเพื่อขายให้ได้รับยกเว้นไม่ต้องทำฉลากภาษาไทยที่ภาษาขณะบรรจุหรือหีบห่อในขณะนำเข้าที่ด่านตรวจสอบเครื่องสำอาง แต่ต้องจัดทำฉลากเป็นภาษาไทยก่อนขาย

(3) ต้องระบุข้อความดังต่อไปนี้

(ก) ชื่อเครื่องสำอางและชื่อทางการค้า

(ข) ชื่อและที่ตั้งของผู้ผลิต กรณีที่ผลิตในประเทศ ชื่อและที่ตั้งของผู้นำเข้า และชื่อผู้ผลิตและประเทศที่ผลิต กรณีที่นำเข้า

(ค) ปริมาณ วิธีใช้ ข้อแนะนำ คำเตือน เดือน ปีที่ผลิต และที่หมดอายุ เลขที่หรืออักษรแสดงครั้งที่ผลิต และชื่อของสารทุกชนิดที่ใช้เป็นส่วนผสมในการผลิต

(ง) ข้อความอื่นเพื่อคุ้มครองประโยชน์ของผู้บริโภค ตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่คณะกรรมการเครื่องสำอางกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

การกำหนดรายละเอียดตามวรรคสอง (2) และ (3) ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการ
เครื่องสำอางกำหนด โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

3. การเพิกถอนใบจดทะเบียนเครื่องสำอาง เป็นอำนาจ
 ของเลขาธิการคณะกรรมการอาหารและยา ตามมาตรา 36 โดย
 คำแนะนำของคณะกรรมการเครื่องสำอาง ตามมาตรา 10(3) และมาตรา 37 โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการเครื่องสำอาง
 ตามมาตรา 10(4)

3.1 กรณีไม่ต้องผ่านความเห็นชอบของคณะกรรมการ
 เครื่องสำอาง แต่ขอคำแนะนำจากคณะกรรมการเครื่องสำอาง

(1) เครื่องสำอางนั้นเป็นเครื่องสำอางที่รัฐมนตรีประกาศ
 ตามมาตรา 6(1) กล่าวคือเป็นเครื่องสำอางที่ห้ามผลิต นำเข้า
 หรือขาย

(2) ผู้จดทะเบียนไม่ปฏิบัติตามมาตรา 26 กล่าวคือต้องผลิต
 หรือนำเข้าให้ตรงกับที่จดทะเบียน

3.2 กรณีต้องผ่านความเห็นชอบของคณะกรรมการ
 เครื่องสำอาง

(1) ผู้จดทะเบียนไม่ปฏิบัติให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ
 และเงื่อนไขที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดในมาตรา 14 วรรคสาม
 ได้แก่

- ลักษณะที่ผลิต เครื่องมือ เครื่องใช้ อุปกรณ์การผลิต
 ภาชนะบรรจุเครื่องสำอาง และสถานที่นำเข้าเครื่องสำอาง

4. การควบคุมเครื่องสำอาง

ชนิดของการควบคุม	อัตราโทษ	
	ผู้ผลิตเพื่อขาย ผู้นำเข้า เพื่อขาย หรือผู้รับจ้างผลิต	ผู้ขาย
1. เครื่องสำอางที่ไม่ปลอดภัยในการใช้ (มาตรา 28)		
1.1 เครื่องสำอางที่ผลิตหรือใช้ภาชนะบรรจุไม่ถูก สุขลักษณะอันอาจเป็นอันตรายต่อผู้ใช้	- จำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกิน หนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (มาตรา 72 วรรคหนึ่ง)	- จำคุกไม่เกินสามเดือนหรือปรับไม่เกิน สามหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (มาตรา 72 วรรคสอง)
1.2 เครื่องสำอางที่มีสารอันตรายตัวใดรวมอยู่ด้วย และอาจทำให้เกิดเป็นพิษอันเป็นอันตรายต่อผู้ใช้		

ชนิดของการควบคุม	อัตราโทษ	
	ผู้ผลิตเพื่อขาย ผู้นำเข้าเพื่อขาย หรือผู้รับจ้างผลิต	ผู้ขาย
1.3 เครื่องสำอางที่มีสิ่งที่มีอาจเป็นอันตรายต่อผู้ใช้ เจือปนอยู่ด้วย	- จำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสองแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (มาตรา 73 วรรคหนึ่ง)	- จำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ (มาตรา 73 วรรคสอง)
1.4 เครื่องสำอางที่มีวัตถุที่ห้ามใช้เป็นส่วนผสมในการผลิตเครื่องสำอาง	- จำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินห้าแสนบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ (มาตรา 74 วรรคหนึ่ง)	- จำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ (มาตรา 73 วรรคสอง)
2. เครื่องสำอางปลอม (มาตรา 29)		
2.1 เครื่องสำอางที่ใช้ฉลากแจ้งชื่อผู้ผลิต ผู้นำเข้า หรือแหล่งผลิตที่ใช้ความจริง	- จำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (มาตรา 75 วรรคหนึ่ง)	- จำคุกไม่เกินสามเดือนหรือปรับไม่เกินสามหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (มาตรา 75 วรรคสอง)
2.2 เครื่องสำอางซึ่งมีสารสำคัญขาดหรือเกินกว่าร้อยละยี่สิบตามที่จดแจ้งไว้ต่อผู้รับจดแจ้งหรือตามที่ระบุไว้ในฉลาก	- จำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสองแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (มาตรา 76 วรรคหนึ่ง)	- จำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ
2.3 เครื่องสำอางที่ใช้วัตถุอย่างหนึ่งอย่างใดที่ทำเทียมขึ้นเป็นสาระสำคัญของเครื่องสำอางนั้น หรือเป็นเครื่องสำอางที่ไม่มีสารสำคัญตามที่ได้จดแจ้งหรือไม่มีสารสำคัญตามที่ระบุไว้ในฉลาก	- จำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสองแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (มาตรา 76 วรรคหนึ่ง)	- จำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ
2.4 เครื่องสำอางที่แสดงว่าเป็นเครื่องสำอางที่ได้จดแจ้งไว้ซึ่งมิใช่ความจริง		
3. เครื่องสำอางผิดมาตรฐาน (มาตรา 30)		
- เครื่องสำอางซึ่งมีสารสำคัญขาดหรือเกินกว่าที่ได้จดแจ้งไว้ต่อผู้รับจดแจ้งหรือที่ระบุไว้ในฉลาก เกินเกณฑ์ ค่าคลาดเคลื่อนที่รัฐมนตรี กำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา แต่ไม่ถึงขนาดตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 29 (2)	- ระวางโทษปรับไม่เกิน สี่หมื่นบาท (มาตรา 77 วรรคหนึ่ง)	- ระวางโทษปรับไม่เกินห้าพันบาท (มาตรา 77 วรรคสอง)

5. การโฆษณาเครื่องสำอาง

ตามพระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ. 2535 ไม่มีฐานความผิดและบทกำหนดโทษในเรื่องการโฆษณาโดยให้น้ำพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 มาใช้บังคับโดยอนุโลม แต่ตามพระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ. 2558 หมวด 6 การโฆษณา

กำหนดให้การโฆษณาเครื่องสำอางต้องใช้ข้อความตามมาตรา 41

และต้องไม่กระทำการด้วยวิธีการตามมาตรา 42 สำหรับผู้โฆษณา

ที่ใช้ข้อความฝ่าฝืนมาตรา 41 หรือไม่ปฏิบัติตามมาตรา 42

จะต้องระวางโทษตามมาตรา 84

มาตรา 41 บัญญัติว่า การโฆษณาเครื่องสำอางต้อง
มาใช้ข้อความที่ไม่เป็นธรรมต่อผู้บริโภคหรือใช้ข้อความที่อาจ
ก่อให้เกิดผลเสียต่อสังคมเป็นส่วนรวม ทั้งนี้ ไม่ว่าข้อความดังกล่าว
นั้นจะเป็นข้อความที่เกี่ยวกับแหล่งกำเนิด สภาพ คุณภาพ ปริมาณ
หรือลักษณะของเครื่องสำอาง

ข้อความดังต่อไปนี้ ถือว่าเป็นข้อความที่ไม่เป็นธรรม
ต่อผู้บริโภคหรือเป็นข้อความที่อาจก่อให้เกิดผลเสียต่อสังคมเป็น
ส่วนรวม

- (1) ข้อความที่เป็นเท็จหรือเกินความจริง
- (2) ข้อความที่จะก่อให้เกิดความเข้าใจผิดในสาระสำคัญ
เกี่ยวกับเครื่องสำอาง ไม่ว่าจะกระทำโดยใช้หรืออ้างอิงรายงาน
ทางวิชาการ สถิติ หรือสิ่งใดสิ่งหนึ่งอันไม่เป็นความจริงหรือเกิน
ความจริงหรือไม่ก็ตาม
- (3) ข้อความที่แสดงสรรพคุณที่เป็นการรักษาโรคหรือ
ที่มีไข่มุ่งหมายเป็นเครื่องสำอาง
- (4) ข้อความที่ทำให้เข้าใจว่ามีสรรพคุณบำรุงงาม
- (5) ข้อความที่เป็นการสนับสนุนโดยตรงหรือโดยอ้อม
ให้มีการกระทำผิดกฎหมายหรือศีลธรรมหรือนำไปสู่ความเสื่อมเสีย
ในวัฒนธรรมของชาติ
- (6) ข้อความที่จะทำให้เกิดความแตกแยกหรือเสื่อม
เสียความสามัคคีในหมู่ประชาชน
- (7) ข้อความอย่างอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง
ข้อความที่ใช้ในการโฆษณาที่บุคคลทั่วไปสามารถรู้ได้
ว่าเป็นข้อความที่ไม่อาจเป็นความจริงได้โดยแน่แท้ ไม่เป็นข้อความ
ที่ต้องห้ามในการโฆษณาตามวรรคสอง (1)

มาตรา 42 บัญญัติว่า การโฆษณาจะต้องไม่กระทำด้วย
วิธีการอันอาจเป็นอันตรายต่อสุขภาพร่างกายหรือจิตใจ หรือขัดต่อ
ศีลธรรมดีงามของประชาชน หรืออาจก่อให้เกิดความเดือดร้อน
รำคาญแก่ผู้บริโภค

หลักการโฆษณาเครื่องสำอาง คือไม่ต้องขออนุญาต
ก่อนทำการโฆษณา แต่ข้อความที่โฆษณาต้องถูกต้องตามกฎหมาย
หากฝ่าฝืนมีโทษตามมาตรา 84

บทกำหนดโทษตามมาตรา 84 บัญญัติว่า ผู้ใดโฆษณา
โดยไม่เป็นไปตามมาตรา 41 หรือไม่ปฏิบัติตามมาตรา 42 ต้อง
ระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือ
ทั้งจำทั้งปรับ

บทสรุป

หลักกฎหมายเครื่องสำอางที่น่าสนใจดังกล่าวเป็นเรื่อง
ที่เกี่ยวข้องกับ การควบคุมเครื่องสำอางซึ่งมี 3 ประเภท ได้แก่
เครื่องสำอางที่ไม่ปลอดภัยในการใช้ เครื่องสำอางปลอม และ
เครื่องสำอางผิดมาตรฐานและการโฆษณาเครื่องสำอาง เพื่อให้
ผู้ประกอบการได้ศึกษาก่อนที่จะประกอบธุรกิจเกี่ยวกับเครื่องสำอาง
และเป็นประโยชน์ต่อผู้บริโภคในการเลือกซื้อเครื่องสำอาง รวมทั้ง
นักกฎหมายทั่วไปที่สนใจกฎหมายว่าด้วยเครื่องสำอาง

บรรณานุกรม

1. พระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ. 2517, (2517,18 กันยายน).
ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 91 ตอนที่ 155, หน้าที่พิมพ์ 55.
2. พระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ. 2535, (2535,8 เมษายน).
ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 109 ตอนที่ 42, หน้าที่พิมพ์ 59.
3. พระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ. 2558, (2535,8 กันยายน).
ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 132 ตอนที่ 86 ก, หน้าที่พิมพ์ 5.
4. พระราชบัญญัติยา พ.ศ. 2510, (2510,20 ตุลาคม). ราชกิจจา
นุเบกษา. เล่ม 84 ตอนที่ 101, หน้าที่พิมพ์ 7.
5. พระราชบัญญัติยา (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2522, (2522,13 พฤษภาคม).
ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 96 ตอนที่ 79, หน้าที่พิมพ์ 29

